

HISTORISCHE WANDELING VUGHT

Een wandeling door het centrum van Vught is een reis door de historie van Vught. De oudste bewoning was in de omgeving van het Maurickplein. Al in de elfde eeuw was Vught een belangrijke nederzetting: er werd tol geheven. Tol en munt wijzen op handelsverkeer zoals passerende karren en schepen. De rivier de Dommel was een belangrijke verkeersroute. In de middeleeuwen had Vught al een eigen bestuur en een eigen zegel. En twee kerken: de St.-Lambertuskerk en de St.-Pieterskerk.

Over de Taalstraat liep van oudsher de route van 's-Hertogenbosch naar Luik. Talrijke monumenten bevinden zich langs de Taalstraat. Vanaf de zeventiende eeuw werd Vught gekenmerkt door de aanwezigheid van veel landgoederen. Welgestelde Bosschenaren legden een gordel van landgoederen aan om het oude dorp. Omdat Vught altijd doorsneden is geweest door wegen, waren er tal van herbergen. Vooral omdat de Vughterpoort, de toegangspoort tot 's-Hertogenbosch, op tijd gesloten werd. De naam Vught (vocht) hangt waarschijnlijk samen met de vele moerassige gebieden in deze omgeving in de middeleeuwen.

	Start wandeling: Marktveld
Petruskerk	2
	4 Oude postkantoor
Vughtse Toren	6
	7 Oude Raadhuis
Driesprong	8
	11 Hotel "Het Bijltje"
Landgoed Sophias-Burg	13
	15 Woonhuis Grasso
Mariaplein Mariënhof	16
	19 Herberg "De Valck"
Taalstraat	20
	24 Huis met de Kolommen
Kleine Gent	26
	28 Maurickplein
Maurick poort	29
	31 Kasteel Maurick
Beukenlaan	32
	33 Grafkelder
Villa Leeuwenhof	36
	37 Huize Bergen I
Landgoed Huize Bergen	39
	41 Reeburgpark
Villa Leeuwenstein	43
	44 Huize Roozenoord
Villa Leeuwenburg	45
	48 Villa Bleijenburg
Geboortehuis Izaak Gogel	52
	53 Atelier familie Grips

Einde wandeling:
Marktveld

Afstand wandeling
6 kilometer
Duur wandeling
±2 uur

>1 Loop vanaf het **Marktveld** richting St. Petruskerk.

2 De neo-romaanse St.-Petruskerk, Rijksmonument (1884; architect Charles Weber), is een driebeukige kruisbasiliek met vieringskoepel. De kerk is in 2005 aan de eredienst onttrokken.

>3 Ga rechtsaf de **Dorpsstraat** in.

4 Na 150 meter Dorpsstraat 15: het vroegere postkantoor, vervolgens raadhuis van 1898 tot 1921 en daarna politiebureau.

>5 Einde straat rechtsaf naar de **Helvoirtseweg** met na 100 meter de Lambertuskerk en de “Vughtse Toren”.

6 De kerkgeschiedenis van Vught gaat ver terug. In 1957 werden tijdens de restauratie van de St.-Lambertuskerk restanten van Romaanse en pre-Romaanse kerken ontdekt. De St.-Lambertusparochie dateert misschien al vanaf 700, terwijl de St.-Petrusparochie omstreeks 950 moet zijn gesticht. De St.-Lambertusparochie was tussen 1270 en 1334 in het bezit van de Duitse Orde, een geestelijke ridderorde die haar commanderij had op de plaats waar nu de restanten van landhuis Zionsburg staan. In de zestiende eeuw is de torenspits van de gotische kruiskerk door de bliksem in vlammen opgegaan. In 1601, bij de belegering van 's-Hertogenbosch door Prins Maurits, brandde het schip van de kerk grotendeels af. Het koor en de kruisbeuken zijn later weer opgebouwd. De toren kwam los te staan van de kerk, toen in 1821 het al gedeeltelijk ingestorte middenschip werd gesloopt. De oorspronkelijk rooms-katholieke St.-Lambertuskerk is sinds 1629 in protestantse handen. De kerk wordt tevens als trouwlocatie gebruikt. De “Vughtse Toren” is nu eigendom van de gemeente Vught. In de toren bevindt zich een monument ter herinnering aan de in de Tweede Wereldoorlog omgekomen Vughtenaren. Het bevrijdingsraam (1958) in de westgevel is van Pieter Wiegers.

7 Aan de Helvoirtseweg 3 ziet u het “Oude Raadhuis”, het eerste gemeentehuis van Vught (1770-1898). De verdieping is er in 1849 opgezet. De vroegere functie is vereeuwigd in de voorgevel.

5

6

7

V

5

>8 Steek bij de driesprong voorzichtig de smalle **Taalstraat** over (naar huisnummer 90) en ga in de richting van 's-Hertogenbosch.

8

9 Neem een kijkje - via het keienstraatje - bij het Vugths Historisch Museum gevestigd in een oude maalterij. Het knusse museum is gratis toegankelijk en open van 14.00 tot 17.00 uur van dinsdag tot en met vrijdag en op zondag. www.vugthshistorischmuseum.nl

9

>10 Vervolg de route over de **Taalstraat**.

11 U passeert op nr. 84-86 het voormalig hotel "Het (Oude) Bijltje" (1873). Hier was tot 1929 een opstapplaats van de paardentram. In 2004 is het hotel verbouwd tot drie appartementen en een kantoor. De bovenverdieping is in 1887 gebouwd.

11

>12 Blijf aan de rechterzijde van de **Taalstraat**. Na 200 meter ligt een prominent aanwezig complex: landgoed Sophias-Burg.

12

V

7

13 Het landgoed Sophias-Burg is een rijksmonument en bestaat uit drie 'kopen': Sophias-Burg met koetshuis en bijzondere parktuin, Sophias's Villa en de boerderij met schuur en landerijen. Het opschrift op de toegangs-poort bevat twee jaartallen: 1471 (het jaar van de naamgeving) en 1848 (het jaar waarin koning Willem II Sophias-Burg kocht) en de naam van het landgoed: Sophiae Domus – Sophias-Burg. De naam Sophias-Burg is een herinnering aan de val van Constantinopel in 1453, dat met zijn beroemde kerk, de Hagia Sophia (Heilige Wijsheid), in handen van de Turken viel. Achter de poort ligt een binnenplaats geplaveid met zestiende-eeuwse keitjes, de entree tot het landhuis Sophias-Burg. Het landgoed is voortgekomen uit een kloostergoed. Vanaf 1473 hebben er zich de strenge Kartouizermonniken gevestigd. In 1572, aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog, werd het klooster geplunderd en in brand gestoken. Vanaf 1659 is het restant van het Kartouizer bezit in handen gekomen van diverse Bossche families. In 1848 kwam het tijdelijk in koninklijk bezit.

13

14

15

16

V

HISTORISCHE
WANDELING
VUGHT

9

>14 Wandel onder het viaduct door.

15 Aan de overkant ziet u het monumentale woonhuis (nr. 53) van de machinefabrikant Grasso (sinds 2007 Gallery Van Loon & Simons). Vóór Grasso zat hier een drukkerij (o.a. van de Katholieke Illustratie) en na Grasso was hier tot 1922 de NV IJzergieterijen en smederijen St. Joseph de Couvin gevestigd. In 1930 werd het terrein met gebouwen aangekocht voor de bouw van de Mariakerk, de aanleg van het Mariaplein met pension Mariënhof en de omliggende huizen, de school, de pastorie en de begraafplaats. Architect was A.J. Kropholler (1881-1973). Het hele complex is tot Rijksmonument verklaard.

>16 Steek bij de kerk de Taalstraat over en ga linksaf de **Deken van Oss-sstraat** in. Houd bij het **Mariaplein** rechts aan en loop de **Victorialaan** in. Ga direct linksaf door poort (nr. 17 tot en met 25), einde trottoir, ga trapje af. Ga via graspad achter de tuin van Mariënhof en langs de begraafplaats. U komt vervolgens weer uit op het Mariaplein, steek de straat over en ga naar rechts.

17 Links heeft u een mooi zicht op de tuin van Gallery Van Loon & Simons met grote vijver, weer in oude staat gebracht naar ontwerp van L.A. Springer (1855-1940).

17

>18 Vervolg de route via zandpad en basketbalveldje naar de **Rembrandtlaan** (huizen gebouwd begin jaren 50 vorige eeuw). Via de **Zeeldraaierstraat** naar Taalstraat. Ga rechtsaf naar centrum van Vught.

18

19 De bouw van viaduct "Taalstraat 1963" betekende het einde van een oud pand waarin vroeger herberg "De Stad Maastricht", later "De Drie Zwaantjes" gevestigd was. Tegenover Sophias-burg bevond zich al in 1630 herberg "De Valck". Waarschijnlijk hield het pand in de eerste helft van de achttiende eeuw op herberg te zijn. Daarna is sprake van particuliere bewoning o.a. door leerlooier Jan van der Heijden.

In een van de gevels (nr. 137) ziet men boven de voordeur twee haakjes waaraan vroeger een runderkop als wit hangbord van de leerlooier hing.

19

20 De naam Taalstraat is uniek: nergens anders in Nederland kom je deze straatnaam tegen. De Taalstraat is vanaf het midden van de achttiende eeuw een verharde steenweg. Van 1881 tot 1895 reed er een stoomtram en daarna een paardentram tot 1929. De tramverbinding liep van 's-Hertogenbosch tot landgoed Voorburg en had tussen 1899 en 1917 een aftakking op de Boxtelseweg naar Sint-Michielsgestel. Lang heeft de Taalstraat al het doorgaande verkeer, zowel richting Eindhoven als naar Tilburg, moeten verwerken. In de jaren vijftig en zestig werden gefaseerd verbeteringen en omleggingen aan de beide rijkswegen uitgevoerd. In juli 1964 werd de omlegging van de weg naar Tilburg in gebruik genomen en werd het rustiger op de driesprong bij Het Bijlde.

20

V

21 Bij het kruispunt met de Helvoirtseweg ligt aan de rechterkant het landgoed Zionsburg. In de twaalfde eeuw is hier het commandeurshuis van de Duitse Orde gebouwd. Het commandeurshuis is in 1543 door Maarten van Rossum platgebrand. In 1663 is de ruïne gesloopt en is er een eenvoudig maar fraai huis gebouwd. In 1885 is dit huis vervangen door een neo-rennaissance villa. In 2003 is het landhuis door een felle brand vrijwel geheel verwoest.

21

>22 Steek bij de driesprong met de **Helvoirtseweg** over en vervolg de route door de smalle **Taalstraat**.

22

23 In vorige eeuwen stond de buurt hier nogal eens onder water. Het smalle gedeelte van de Taalstraat en omgeving heette ook wel de Waterkant. Eeuwenlang was dit alleen een voetpad dat aan beide zijden door een boom was afgesloten. De Taalstraat is de oudste verharde weg door Vught. Het eerste straatje rechts, de Schoolstraat, heette vroeger Hellestraatje of hel en ook wel Gemene mestweg.

23

24 Op Taalstraat 177 ziet u een merkwaardig (beschermde) neoclassicistisch huis, het zgn. Huis met de Kolommen. Het is een Rijksmonument. Hier woonden in de achttiende eeuw de pastoors van de St.-Lambertusparochie.

24

>25 Na Taalstraat 128 linksaf de **Kleine Gent** in.

25

26 De naam "Gent" is Keltisch voor "samenvloeiing van rivieren". In de buurt hiervan vloeiden vroeger twee riviertjes in de Dommel. Vandaar het strategisch- en handelsbelang van Vught in de middeleeuwen. Vlakbij heeft het oudste "los" (haventje) van Vught gelegen. Het witte gebouw (nr. 11) in de Kleine Gent is het gemoderniseerde kasteeltje Kouwenberg, al genoemd in de zestiende eeuw. Opvallend veel Bossche notabelen zijn eigenaar geweest van Kouwenberg.

26

V

>27 Aan het einde van de weg voor huisnummer 9 – 11 naar rechts, het zandpad (een deel van een oude dijk) op en vervolgens via een trottoir langs de **Grote Gent**. U komt nu op het **Maurickplein**, waar vóór 1885 de tweede kerk van Vught stond: de St.-Pieterskerk met kerkhof.

27

28 Reeds in de achtste eeuw was rond de voormalige St.-Pieters- of Strooienkerk een zogenaamd rondorp gevormd, huizen met het front naar de kerk gebouwd. De huizen aan de noordzijde (nrs. 1 en 3) zijn rond 1910 gebouwd. Daarvóór stonden daar de herbergen “De Swaen”(1543) en “De Roch” en daarna een bierbrouwerij. Vanaf 1856 hadden de zusters Franciscanessen er een klooster, een meisjesschool, een bewaarschool en een ziekenhuisje. In 1907 kocht de gemeente de versleten gebouwen op en liet ze slopen. Op de hoek van het Marktveld en het Maurickplein lag sinds 1736 een herberg, café St.-Joris (nu: Oriëntaals restaurant), tevens tramstation voor de paardentram van 's-Hertogenbosch naar Voorburg. Het hoge huis nr. 6 herbergde van 1913-1965 de ‘Vughtse Zadelmakerij’. Het kunstwerk op het Maurickplein (paard) is een ontwerp van Gerard Engels, geplaatst in 1997.

28

29 De toegangspoort van het landgoed Maurick lag vóór 1957 aan het Maurickplein. Sindsdien heeft het pleintje veel aantrekkelijks verloren. Voor de aanleg van de A2 verdwenen de schilderachtige huizen langs de oprijlaan en werd de poort verplaatst naar de overkant van de snelweg. De directe verbinding tussen dorp en kasteel werd verbroken, al probeert de voetgangersbrug (1992) dit gemis een beetje te compenseren.

29

>30 Ga via de **voetgangersbrug** over de A2. Onderaan de trap direct linksaf. U passeert links Huize Muyserick, het voormalige jachthuis van Kasteel Maurick. In het bos rechts ziet u in het voorjaar een grote reigerkolonie. Vervolgens komt u bij **kasteel Maurick**.

30

V

15

31 De oudste delen van kasteel Maurick, het poortgebouw met de twee torens, dateren waarschijnlijk uit de vijftiende eeuw. Prins Maurits eigende zich het kasteel tweemaal toe in 1601 en 1602 tijdens de belegering van 's-Hertogenbosch. In 1629 vorderde Prins Frederik Hendrik het kasteel vanwaar hij goed overzicht had over forten, schansen en belegeringswerken van 's-Hertogenbosch. In 1680 is het kasteel verkocht aan de familie Van Beresteijn. In 1884 kocht Augustinus van Lanschot het kasteel. Het kasteel is in 1891 en in 1963 ingrijpend gerestaureerd en is nu een café-restaurant, tevens trouwlocatie. Kasteel Maurick is een Rijksmonument. Wie door de poort wandelt komt uit op een open binnenterrein met prachtige tuin en 'orangerie'.

31

>32 Ga via de Beukenlaan tegenover de ophaalbrug door het bos van Maurick, voor het grijze huis naar rechts en meteen linksaf, langs de bosrand. Na de bocht naar rechts ziet u links eerst de grafkelder van de familie Van Beresteijn en verderop Villa Elsa.

32

33 De grafkelder van de familie Van Beresteijn is een classicistisch bouwwerkje met een prachtig familie-wapen boven de dichtgemetselde deur. De eerste burgemeester van Vught, Jonkheer Jacob van Beresteijn (1778-1855) ligt in de grafkelder begraven.

33

34 Landgoed Villa Elsa is een van de jongste landgoederen in Vught. Het landgoed behoorde oorspronkelijk bij kasteel Maurick en maakte deel uit van de Vughtse akkers. Villa Elsa (1920) is in de Tweede Wereldoorlog gevorderd door de Duitsers.

34

>35 Vervolgens komt u uit op de oude weg naar Sint-Michielsgestel en gaat u naar rechts.

36 De neogotische villa Leeuwenhof (voorheen villa Amélie) werd in 1900 gebouwd door Jozef Orelia (1854-1926), de beroemde operazanger. De villa is vernoemd naar Orelia's vrouw, Rosalie Maria Amélie. De villa veranderde in 1950 van naam. Voor op de gevel staat het jaar waarin de villa is gebouwd.

37 Het pand aan de St.-Michielsgestelweg 8 is gebouwd van het bouw materiaal afkomstig van Huize Bergen I, dat afgebroken is. Het pand, een getrouwe kopie, is jarenlang in gebruik geweest als jeugdherberg.

>38 In de bocht linksaf, over het trottoir vlak langs de geluidswal komt u uit op de **Halderse Baan**. Hier rechtsaf en steek de A2 en de Boxtelseweg over, loop met de bocht mee, met aan de linkerkant goed zicht op Landgoed Huize Bergen.

39 Het hoofdgebouw van Huize Bergen werd in 1916 voor de familie Van Beuningen-Fentener van Vlissingen gebouwd op de plaats van de oorspronkelijke villa. Charlotte en haar man Willem Van Beuningen waren sociaal zeer betrokken bij de Vughtse gemeenschap. In 1948 is het landgoed verkocht onder voorwaarde dat het een maatschappelijke functie zou krijgen. Landgoed Huize Bergen is een Rijksmonument en is in gebruik als conferentieoord en als trouwlocatie.

35

36

37

38

39

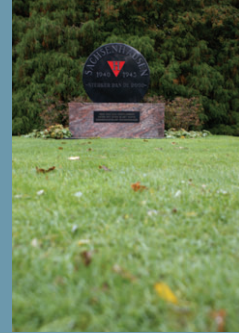

>40 Bij de verkeerslichten de **Glorieuxlaan** oversteken en via een smalle doorgang direct achter een ANWB-fietsbord naar **Willem van Beuningenlaan**. Verder lopend komt u in het **Reeburgpark**.

41 In 1822 werd aan de vijver villa "Reeburg" in Engelse stijl gebouwd (in 1952 gesloopt) en het Reeburgpark aangelegd. De vorstinnen Wilhelmina en Emma zijn in 1895 op villa Reeburg ontvangen. Van 1847 tot aan zijn dood in 1849 is het landgoed Reeburg in bezit geweest van koning Willem II. In het Reeburgpark ziet u links het Sachsenhausenmonument ter herinnering aan de mensen die vanuit Vught zijn gedeporteerd naar concentratiekamp Sachsenhausen in Oranienburg bij Berlijn. Ook ziet u in het park het kunstproject Mijlpalen 2000.

>42 Ga via het asfaltpad langs de boom (witte paardenkastanje) met de horizontale takken met metalen steunen. Aan het eind van het park het linker asfaltpad nemen met aan uw rechterhand het witte raadhuis met de vijver en fontein. Als u op het eind van het pad rechtsaf gaat komt u op het **Leeuwensteinplein**, aan de voorzijde van het raadhuis Villa Leeuwenstein.

43 Villa Leeuwenstein is in 1901 gebouwd voor de bankier Herman van Rijckevorsel. In 1935 ging het eigendom van de villa naar de gemeente. Onder architectuur van H.W.Valk is Leeuwenstein tot raadhuis verbouwd en als zodanig in 1937 in gebruik genomen. Het echtpaar Van Beuningen-Fentener van Vlissingen heeft een belangrijk financieel aandeel gehad in de verbouwing, inrichting en de tuinaanleg. De villa is na 2006 in gebruik voor commissie- en raadsvergaderingen en als trouwlocatie. Tussen 2007 en 2010 heeft er een grondige renovatie plaats gevonden van het ex- en interieur. De villa getuigt van kunstzinnigheid en vakbekwaamheid. De twee leeuwen op het voorplein zijn van omstreeks 1600.

>44 Ga links de **Leeuwensteinlaan** in, aan het eind van de laan staat u recht voor Huize Roozenoord (met klokje op dak), eens behorend bij het buitengoed "Roozenoord". Hier rechtsaf **Vliertstraat** in, met links Theater de Speeldoos (1977; architect Th. J. A. Mickers). In de foyer van dit theater staat het herinneringsmonument aan de Herculesramp (15 juli 1996) waarbij een aantal leden van het in Vught gestationeerde Fanfarekorps Koninklijke Landmacht om het leven kwam. Steek eind van de straat de **Secr. Van Rooijstraat** over en ga linksaf. Voordat u de eerste straat (**St.-Elisabethstraat**) rechts in gaat, ziet u op de hoek links Villa Leeuwenburg (Kapellaan 2).

44

45 Landgoed Leeuwenburg is eeuwenoud. Op de plaats van Villa Leeuwenburg stond een oude burcht die in 1543 verwoest zou zijn door Maarten van Rossum. Het witte huis aan de overzijde hoorde ook bij het kasteel evenals het kleine park met vijver aan de Kapellaan, het Lievevrouwepark. Oud-burgemeester J.C. Marggraff verbouwde ca. 1886/1887 het oude Leeuwenburg grondig in Zwitserse chaletstijl. De villa was als raadhuis in gebruik van 1921-1937. Na de raadhuisperiode is Leeuwenburg verkocht aan de zusters Franciscanessen die de villa als pension toevoegden aan hun gebouwencomplex. Het dakprieel werd in 1961 van het dak gehaald en na inkorting in de tuin van Huize Elisabeth geplaatst. Na dreigende sloop werd Villa Leeuwenburg in 1991 grondig gerenoveerd en keerde het prieel terug op het dak.

45

46 De zusters Franciscanessen verhuisden in 1900 van het Maurickplein met hun klooster, ziekenhuis en scholen naar de Kloosterstraat en St.-Elisabethstraat. In de jaren tachtig van de twintigste eeuw volgde totale nieuwbouw, inclusief aanleunwoningen; alleen de kapel (1933) op de eerste verdieping bleef gehandhaafd. Het verzorgingshuis Huize Elisabeth is in 1986 heropend en in 2009-2010 grondig gerenoveerd.

46

>47 Rechtdoor de **Ploegstraat** in met aan de rechterkant op de hoek Villa Bleijenburg.

V

48 Villa Bleijenburg (Rijksmonument) is gebouwd in de 18e eeuw. Hier woonden verschillende Vughtse burgemeesters. Rechts ziet u op enige afstand het in 2006 gereedgekomen ellipsvormige gemeentekantoor waar het college van B&W en de ambtelijke organisatie hun werkruimten hebben. Architectenbureau 'De Twee Snoeken' uit 's-Hertogenbosch maakte het ontwerp. Het gebouw staat op de plaats waar vroeger de moestuin van Bleijenburg was.

48

>49 Aan het eind van de straat linksaf de **Heuvel** op.

49

50 Vóór de St.-Petruskerk ligt de Heuvel. In zeer oude tijden stond hier een lindeboom waaronder dorps- genoten vergaderden en recht werd gesproken, het zogenaamde "burengerecht". Ook stond hier "de kaak", het welbekende strafwerktuig om iemand "aan de kaak te stellen", dat wil zeggen te schande te zetten. De pastorie naast de kerk (nu notariskantoor) is van 1864. De eerste steen is gelegd door pastoor C.Th. van Erp. Tegenover de kerk is in 2008 een waterput uit 1791 ontdekt. De put is afgedekt met een glasplaat.

50

>51 Rechtsaf het **Marktveld** weer in.

51

52 Op de hoek bij de Torenstraat (met een aardig kijkje op de Vughtse toren) staat een fraai dubbel woonhuis, het geboortehuis van Izaak Jan Alexander Gogel (1765-1821). Gogel heeft als minister in de Franse tijd grote verdienste gehad in de modernisering van het belastingstelsel. Zie ook de plaquette in de gevel.

52

53 Op het brede stuk Marktveld is nog iets van de oude sfeer bewaard gebleven. Op Marktveld 3 woonden enkele generaties van de bekende schildersfamilie Grips. U ziet de hoge ramen van het atelier! De dorpspomp (1879) is niet lang in gebruik geweest omdat bij onderzoek bleek dat het water niet geschikt was voor drinkwater.

53

Einde wandeling: Marktveld

Afstand wandeling: 6 kilometer
Duur wandeling: ±2 uur
Start en einde op het Marktveld

Colofon

Uitgave:

Gemeente Vught: 2011

Samenstellers

Mary van den Brand

Jeanne Heessels

Geraadpleegd

Hanneke Das-Horsmeier

Vughtse Historische Reeks, 1992 - 2009

E-mail

wandelplatformvught@gmail.com

Fotografie

Gemeente Vught

Vormgeving

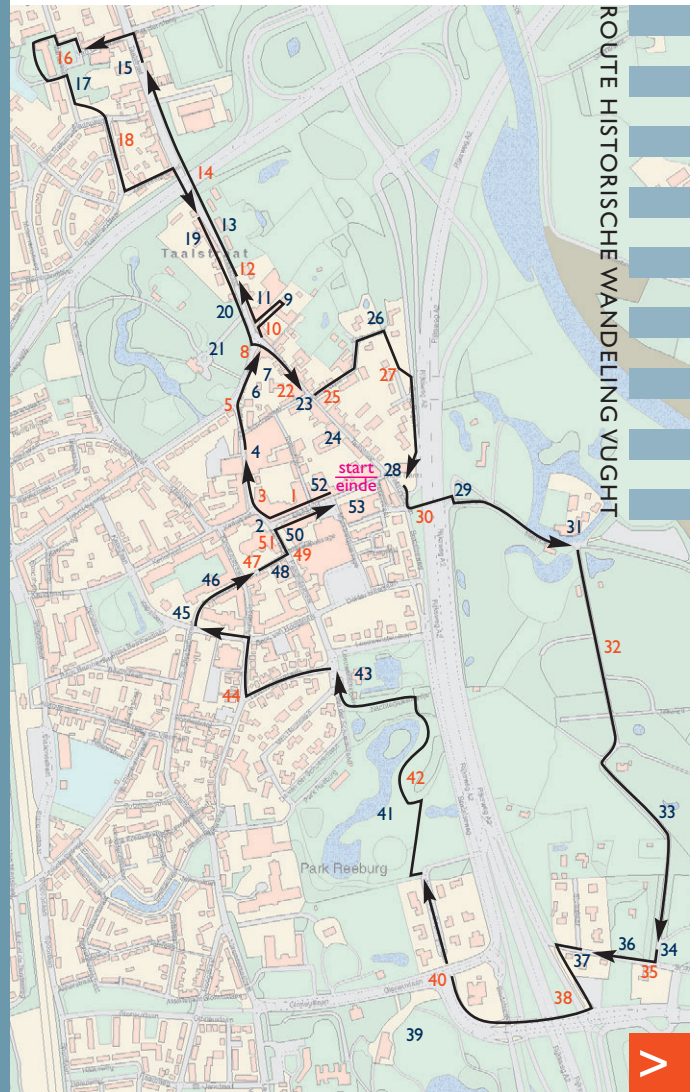
Waldo van Bokhoven | BOWfor, Vught

Drukwerk

Gianotten, Tilburg

© Gemeente Vught.

Alle rechten voorbehouden

Rood > Routebeschrijving

Blauw > Bezienswaardigheid en omschrijving

